

Inleiding en context: drie aansluitende vogelgebieden

Anja Rutgers van der Loeff bij inspraak commissie LEEFOMGEVING 20-1-2025. Inhouden geredigeerd door vogeldeskundigen Amsterdam en vogelgids Hoge Dijk.¹

Als bewoner van de Amsterdamse wijk Gaasperdam, het Zuidelijkste gedeelte van Zuidoost, grenzend aan de Ronde Venen en Ouder-Amstel geniet ik van drie nauw aansluitende zeer rijke vogelgebieden. Ondanks de snelwegen A2 en A9 zijn dit gebieden met een grote diversiteit. Wat ze ook gemeen hebben: ze zijn alle drie zoekgebieden voor wind. Twee van Ouder-Amstel, één van Amsterdam. Het Amsterdamse gebied wordt in Programma Wind Amsterdam zelfs aangewezen als een van de meest geschikte gebieden voor wind van heel Amsterdam.

De twee Ouder-Amstel gebieden:

1. polder Holendrecht in het beroemde landje van Geijssel, gemeente Ouder-Amstel
2. Ouderkerkerplas, eveneens gemeente Ouder-Amstel, waar 15.000 smienten overwinteren
3. Amsterdam: De Hoge Dijk

Het gaat hier om Amsterdam: Natuurgebied Hoge Dijk, Knooppunt Holendrecht, 6A.

Hier zijn ven, strandje, moeras- en bosgebied en golfbanen De Hoge Dijk bij UMC Amsterdam en natuurterrein Klarenbeek. In Plan Wind Amsterdam heet het zoekgebied Knooppunt Holendrecht, 6A. Maar het is een natuurgebied. Zie ook het [Filmpje van PvdD Amsterdam november 2024 hierover](#):

Twee afwegingen in Programma Wind Amsterdam en enkele reacties daarop:

Programma Wind Amsterdam zegt over 6A, waaronder natuurgebied De Hoge Dijk, bij Knooppunt Holendrecht: “Vanwege de, in vergelijking met andere gebieden, beperktere nadelige milieugevolgen is dit gebied aangewezen als mogelijk gebied voor plaatsing van een solitaire windturbine.” (met tiphoogte 212 meter, zie PWA)

Reactie: Als lid van de natuurvereniging De Ruige Hof en sinds tien jaar betrokken bij de vogelwandelingen door dit gebied, De Hoge Dijk, 6A, verbaast me dit. Wie er in alle seizoenen wandelt zal versteld staan van de grote biodiversiteit van de Hoge Dijk, de Ruige Hof, Klarenbeek, en de plassen en meertjes. Allemaal vlakbij de te plannen turbine. Zie het filmpje van Partij voor de dieren Amsterdam.

Hoe kan Amsterdam dit gebied als 'qua natuur meest geschikt' bestempelen als je ziet hoeveel er broedt en leeft. Dat kan ook niet anders want het is een moerasachtig gebied met bos, vennen en meertjes. Veel soorten staan op de rode lijsten. Al sinds 2020 geven we de

¹ Vogelbescherming Nederland: juist de informatie van lokale deskundigen is onontbeerlijk als aanvulling van bijvoorbeeld de SOVON kaarten.

natuurwaarden aan, in de rapporten Signalen van de Stad, Expertgroep Natuur in Opdracht van Amsterdam, in de versies PlanMER in SARA, in het definitieve PlanMer in Opdracht van Amsterdam. Steeds ontbreekt de inhoudelijke informatie.

Er zijn 4 categorieën vogels die de Hoge Dijk intensief gebruiken, te weten;

- a) soorten die in Afrika of in Zuid Europa overwinteren en die hier broeden
- b) roofvogels en uilen
- c) passanten van Natura 2000 naar Natura 2000
- d. lokale overwinteraars

a. Vogels die in Afrika en/of in Zuid Europa overwinteren en die in de Hoge Dijk broeden zijn onder andere de nachtegaal en de spotvogel. Ze imiteren de geluiden van de jungle en mengen die met de geluiden die ze van hier kennen, waarmee ze ons kunnen verwarren. Ook de bosrietzanger doet dat. Andere rietvogels zijn de kleine karekieten, rietzangers, snorren, sprinkhaanrietzangers en rietgorzen. In de bomen rondom het riet zien wij de koekoek. Ook zijn er goudvinken, goudhaantjes, vuurgoudhaantjes en blauwborsten met hun prachtige zang. De ijsvogel broedt aan het ven in de Hoge Dijk drie nesten per jaar uit. Mensen komen van verre om de ouders de jongen te zien voeden vanuit de ijsvogelhut. Op de vogelwandelingen in de Ruige Hof worden per keer zo'n 40 soorten geteld. Het is altijd weer spannend welke soorten zich laten zien. Een flink deel van deze soorten staat op de rode lijst.

b. Er broeden bosuilen en ransuilen, er worden kerkuilen gesignaleerd. Buizerds broeden er regelmatig en af en toe ook een havik. Sperwers, slechtvalken en veel torenvalken worden gezien. Soms zelfs een boomvalk. Van al deze soorten roofvogels en uilen is sinds een paar jaar bekend dat ze extra veel last hebben van windturbines: tijdens het jagen kijken ze eigenlijk alleen maar recht naar beneden en zien zo de gevaarlijke windturbine voor zich niet opdoemen.

c. Passanten van de middellange trek zijn er ook veel, zij vliegen hoger dan de lokale vogels. Ze zijn onderweg naar of komend van Natura 2000 gebieden als Botshol, het Naardermeer of de Oostelijke Vechtplassen. Veel lepelaars, heel veel aalscholvers en alle soorten ganzen maar ook sporadisch een zeearend of zelfs enkele kraanvogels. Grutto's, scholeksters, kieviten en regenwulpen die bij het Landje van Geijssel, in polder Holendrecht, uitrusten om hun verdere reis naar de Noordelijke broedgebieden te vervolgen, vliegen in het voorjaar af en aan naar foerageergebieden.

d. De 15.000 smienten van de Ouderkerkerplas zijn lokale overwinteraars. De plas is hun rustgebied van waar uit ze geregeld naar de rivier het Gein in het Utrechtse Geingebied, en naar de sloten langs de Amsterdamse wijk Gein 4 vliegen. Ook de smient is een rode lijst soort.

PWA vervolgt over De Hoge Dijk : “Wel overlapt het zoekgebied deels met NNN gebied. De aanwezige natuurwaarden zijn minder hoog dan in sommige andere gebieden en kunnen in overleg met de provincie en Staatsbosbeheer gecompenseerd worden.”

Onze reactie: Expertgroep Windturbines en Natuur ingesteld door de gemeente Amsterdam zegt in haar RES advies van 4 april 2022 over **compensatie** juist het volgende:

1. “Een potentieel knelpunt in Amsterdam is de beschikbaarheid van gebieden waar de compensatie kan worden uitgevoerd. Compensatie vindt bij voorkeur plaats op niet al te grote afstand van de ingreep. In Amsterdam is de grond echter schaars en de grondprijs is hoog. De expertgroep is op voorhand van mening dat de mogelijkheden voor compensatie in de omgeving erg beperkt zijn.”
2. “Zoekgebieden Knooppunt Holendrecht en Ouderkerkerplas hebben overlap met NNN. Wanneer hier windturbines worden ontwikkeld is sprake van een compensatieopgave van het beheertype dat fysiek of kwalitatief wordt aangetast. Nadere toetsing is nodig.”
3. “Bij negatieve effecten op NNN en BPL moet worden aangetoond dat er geen reële alternatieven zijn, dat er een groot maatschappelijk belang is en dat effecten worden gecompenseerd.”
4. “Toetsing ligt in eerste instantie bij het bevoegd gezag dat de vergunning/toestemming verleent. Voor toepassing van de meerwaardebepaling is medewerking van de provincie wel noodzakelijk in het kader van de compensatieovereenkomst die met de provincie moet worden gesloten.”

Knooppunt van snelwegen of ook van vogeltrekroutes?

Veel vogels volgen graag kustlijnen op hun tocht van en naar hun broedgebieden. Daarom heeft Nederland internationaal gezien een grote verantwoordelijkheid voor veel trekvogels. Vele van deze trekvogels onderbreken hun trek om hier te foerageren, op te vetten en partners (terug) te vinden. Polder Holendrecht met het beroemde landje van Geijssel speelt daarbij ook een grote rol. Dus er rijden niet alleen duizenden auto's over het snelweg knooppunt, er vliegen ook duizenden vogels door deze gebieden op zoek naar foerageerplekken.

Er is nog niet genoeg onderzoek gedaan naar de gevolgen van het plaatsen van windturbines in gebieden met trekbewegingen van kleine vogeltjes. Die vind je minder gauw als ze door aanvaring in een plas of bos terecht komen, ook kunnen ze makkelijk een heel eind verder dan de turbine terecht komen. De windturbines die het college wil plaatsen staan er over 30 jaar nog. Laten we alsjeblieft zeker zijn van waar we ze neer zetten. De natuur is steeds minder weerbaar door alle gevaren die er op af komen.

Adviezen van tien natuurorganisaties

Vijf natuurorganisaties hebben meteen in 2020 bij de start van de RESsen hun grote zorgen uitgesproken over Knooppunt Holendrecht als locatie voor windturbines. Het zijn vanuit de provincie Utrecht Natuurmonumenten, Natuur en Milieu Utrecht, Utrechts Landschap en Landschap Erfgoed Utrecht. Hun aanbeveling:

“.....de naaste burens Ouder-Amstel en Amsterdam vallen onder de RES regio Noord-Holland Zuid. De drie gemeenten (bedoeld worden Ronde Venen, Amsterdam en Ouder-Amstel, Ronde Venen heeft inmiddels deze locatie laten vallen) zoeken allen naar locaties aan de randen van haar gemeentegrens en provinciegrens. **Rond het knooppunt van de A9/A2 zien wij een zorgelijk grote concentratie van zoeklocaties voor windmolens ontstaan. Dat is op een cruciale verbinding in het Natuur Netwerk Nederland, en op een van de drukste vliegroutes van vogels.**”

Vanuit vogelbescherming Noord – Holland kwam ook meteen in 2020 het volgende geluid:

“Niet positief zijn de organisaties over vier zoekgebieden in IJsselmeer, IJmeer, **polder Holendrecht** en langs de dijk naar Marken. Op die plekken pakken windmolens en zonne-atollen slecht uit voor vogels en zijn ze een aantasting van het waardevolle landschap. Daarom vragen Milieufederatie Noord-Holland, Natuurmonumenten, Landschap Noord Holland, Het Goois Natuurreservaat en Vogelbescherming Nederland aan Provinciale Staten om deze zoeklocaties te verplaatsen naar geschiktere gebieden.”

Het recente UvA rapport

In PWA zijn de gegevens van het recente UVA rapport niet meegenomen, in het provinciale rapport dat op 20 januari voorligt zijn er wel al onderzoeksresultaten overgenomen. Ons lijken dat belangrijke resultaten om te wegen.

Op pagina 15 van het rapport is te zien dat de Noord – Hollandse zoekgebieden met de hoogste vogeldichtheden tijdens najaarsnachten zich bevinden in West-Friesland en in de buurt van de kop van Noord-Holland én aan de zuidkant van Amsterdam. En deze zoekgebieden zitten bij de top 12 van trekvogels (van totaal 37). Conclusie van het rapport is dat de Zuidrand van Amsterdam kwetsbaar is. Conclusie van het rapport is ook dat kleine vogels minder goed onderzocht kunnen worden. De Hoge Dijk is juist voor kleine vogels van de zeer lange trek erg aantrekkelijk.

Conclusies

Uitspraken van natuurorganisaties, van het UvA rapport en van het Expertrapport Natuur en Windturbines over de compensatie lijken ons belangrijk om te wegen bij het aanwijzen van een gebied als geschikt. Dat geldt ook voor uitspraken van lokale deskundigen. Zie hieronder enkele links.

<https://www.deruigehof.nl>

https://amsterdam.notubiz.nl/document/9947344/2/Raadsadres%20Natuurver_%20de%20Ruige%20Hof%20draagvlak%20zoekgebieden%20windmolens

[- advies expertgroep windturbines en natuur.pdf \(openresearch.amsterdam\), RES Amsterdam 5 april 2022](#)

<https://energieregionh.nl/app/uploads/2022/04/Randvoorwaarden-Advies-RES-Klankbordgroep-Natuur-en-Landschap-4-4-22.pdf>

[Oproep natuurorganisaties aan RES Noord-Holland: Alternatief nodig voor wind en zon in natuur | Vogelbescherming](#)

[Herziene brief natuurorganisaties zon en wind aan De Ronde Venen-1.pdf](#)

<https://www.uva.nl/content/nieuws/persberichten/2024/07/radars-laten-vogeltrek-en-risico-op-aanvaring-met-windturbines-zien.html>